

Guide til

INDDRAGELSE OG LOKAL FORANKRING

i den grønne omstilling

September 2024

**LANDDISTRIKTERNES
FÆLLESRÅD**

FORORD

I 2022 besluttede Folketinget at firedoble den samlede produktion af sol- og vindenergi på land frem mod 2030. Det betyder, at mange kommuner er i gang med at udpege mulige områder til kommende vedvarende energianlæg. Derfor bliver flere borgere berørte af den grønne omstilling end tidligere.

I Landdistrikternes Fællesråd hører vi ofte fra landsbyer og lokalsamfund, at der mangler gennemsigtighed i processerne og der efterspørges rådgivning og vejledning. Ofte er det ikke tydeligt for landsbyerne, at der kan være enorme udviklingspotentialer for lokalområdet ved etableringen af et energianlæg. Der er også en række kommuner, som har taget et stort ansvar og givet tilladelse til placering af mange vindmøller og solcelleparker, hvor borgerne føler, at de har nået mætningspunktet.

Samtidig er det en kendsgerning, at opsætning af vindmøller på land er gået i stå de senere år, hvor de lokale forbehold spiller en væsentlig rolle. Der er brug for at ændre på denne situation, hvis vi skal nå klimaambitionerne og samtidig sikre den gode inddragelse og lokale forankring af nye energianlæg på en måde, som kan skabe ny lokal udvikling og ikke afvikling.

Derfor er det afgørende at skabe klarhed omkring processerne og samtidig sikre, at lokalsamfundene får indflydelse på udviklingen i deres eget lokalområde. I denne guide har vi indsamlet erfaringer fra kommuner og borgeres oplevelser af udrulningen af vedvarende energi. Med udgangspunkt i disse erfaringer kommer vi med en række anbefalinger og inspiration til, hvordan man sikrer inddragelse og lokal forankring af vedvarende energianlæg.

Der er altså ikke tale om et politisk udspil, eller politiske holdninger til, hvad der skal fremme flere VE-projekter, men derimod et inspirationskatalog til kommuner og borgere ud fra de rammer, der nu gælder. Landdistrikternes Fællesråd vil dog fortsat arbejde politisk for, at rammerne for den grønne omstilling bliver forbedrede, set fra borgernes og lokalsamfundenes perspektiv.

Vi håber, at guiden vil være med til at styrke den grønne omstilling og samtidig fremme udviklingen af landdistrikterne.

God læselyst!

Steffen Damsgaard

Formand for Landdistrikternes Fællesråd

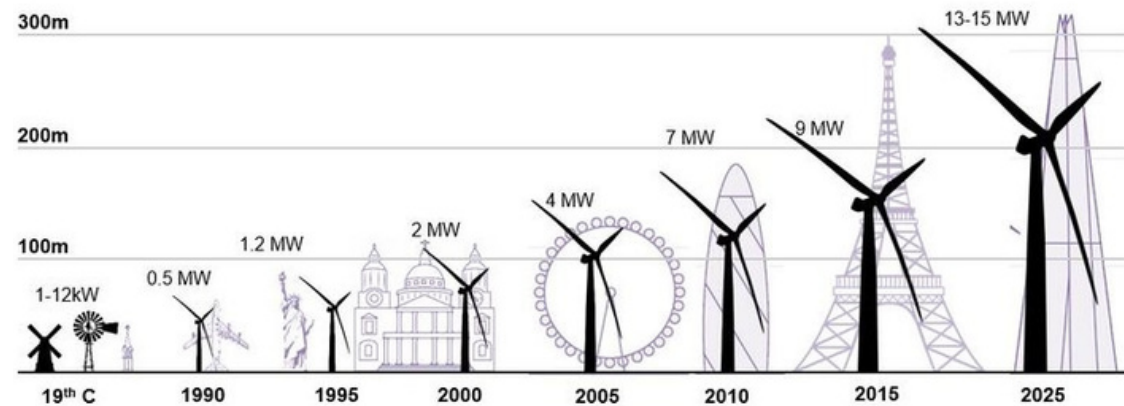
LOKAL INDDRAGELSE

Over hele landet oplever man lokal modstand mod vedvarende energi. Én af forklaringerne er udviklingen på energiområdet, hvor de små lokalt ejede vindmøller og solceller er skiftet ud med store kommercielle anlæg, der både er blevet højere og fylder mere i landskabet.

En anden forklaring er den manglende borgerinddragelse i den indledende fase af energiprojekterne. Ofte er borgerinddragelsen begrænset, hvilket kan føre til skepsis og manglende tillid mellem borgere, kommunen og energiudviklere. Set fra borgernes synsvinkel kan kommunerne virke til at have et tæt samarbejde med udviklerne uden at inkludere borgerne i processen. De lokale borgere føler sig dermed

overset og udeladt fra beslutningsprocessen. Det forværres yderligere, når nogle lokale lodsejere sælger deres jord til energiudviklere uden bred viden i lokalsamfundet.

For at imødegå disse udfordringer er det vigtigt, at aktørerne tidligt i processen overvejer, hvordan de bedst kan dele informationer med lokalsamfundet. Gennemsigtighed og inddragelse fra start kan sikre bedre processer, øge tilliden og skabe et mere harmonisk samarbejde mellem alle involverede parter. Ved at lægge vægt på borgerinddragelse og åben kommunikation fremmes en mere inkluderende og bæredygtig udvikling af vedvarende energiprojekter.

Udviklingen af vindmøllers højder og produktionsevne (Bloomberg New Energy Finance 2017)

Nye metoder og fremgangsmåder

Denne guide er udarbejdet med det formål at styrke lokalsamfundene i den grønne omstilling. Den præsenterer nye metoder og fremgangsmåder, som kommuner, lokalsamfund og andre interessenter kan benytte for at forbedre borgerinddragelsen i planlægningen af vedvarende energianlæg.

Guiden beskriver den typiske proces i en kommune ved etablering af nye vedvarende energiprojekter. Den tilbyder også vejledning til lokalsamfund, når en energiudvikler er interesseret i deres nærområde, og fremhæver, hvad kommunen skal fokusere på for at sikre bedst mulig lokal forankring. Derudover belyser guiden de økonomiske gevinster ved energiprojekter, som ikke kun berører de nærmeste naboer, men hele lokalsamfundet.

Materialet bygger på viden fra en række eksperter på området samt samtaler med forvaltningerne i kommunerne Lemvig, Tønder og Vordingborg. Desuden inkluderer det input fra lokale aktører, der står midt i processen, hvor solceller eller vindmøller muligvis skal etableres i deres nærområde.

Borgerforening: Lokalsamfund kan være organiseret på mange måder. I denne guide refererer vi til alle typer af lokalsamfundsorganisationer som borgerforeninger.

Energiudvikler: En energiudvikler er ofte en større kommerciel virksomhed, der investerer i opstilling af f.eks. vindmøller og solceller. I nogle tilfælde kan det også være små, lokale iværksættere, der ønsker at opsætte vedvarende energi på deres egen jord.

Guiden er udarbejdet af Landdistrikternes Fællesråd med støtte fra Landdistriktpuljen Liv og Land. Ambitionen er at bidrage til den lokale udvikling i landdistrikterne ved at fremhæve de udviklingsmuligheder, som naboskabet til et energianlæg kan medføre.

Et stort tak skal lyde til de borgere, kommunale planlæggere, eksperter og andre, som på forskellig vis har bidraget til dette projekt.

Du kan læse mere om projektet på [Landdistrikternes Fællesråds hjemmeside](#).

HVOR BEGYNDER DET HELE?

Processen for etablering af vindmøller og solceller kan vare i flere år. Der kan være mange forskellige aktører, som tager initiativ til nye anlæg. Det kan både være kommunen, energiudviklere, lodsejere eller borgere, som af forskellige grunde kan have interesse i at opføre et energianlæg. Der er ligeledes stor variation i projekterne, der spænder fra helt små projekter med en enkelt mølle eller få hektar solceller til projekter på flere tusinde hektar land.

I dag ser vi, at det i de fleste tilfælde er energiudviklerne, der tager initiativ til opsætning af de nye energianlæg. Deres proces starter ofte med, at de går i dialog med lodsejere om et muligt salg af jord til opsætning af energianlæg. Det sker typisk inden kommunen eller det relevante lokalsamfund inddrages og før den offentlige proces starter.

Hvis det lykkes energiudviklerne at opkøbe jord eller indgå aftaler om leje af jord, er de klar til at sende en officiel ansøgning afsted til kommunen. Først når ansøgningen er sendt, bliver planerne om et nyt energianlæg offentliggjort via kommunens kommunikationskanaler, som hjemmeside, sociale medier og evt. ugeavisen.

Når et projekt prioriteres politisk

Når energiudviklere indsender en ansøgning til kommunen, skal kommunalbestyrelsen på baggrund af forvaltningens anbefalinger tage stilling til, om projektet kan realiseres. Hvis ansøgningen godkendes, starter en planlægningsproces med mange faser. I dette forløb er det utrolig vigtigt, at borgerne bliver informeret og inddraget så meget som muligt, og ikke kun når der er mulighed for at indsende høringsvar eller deltage i borgermøder.

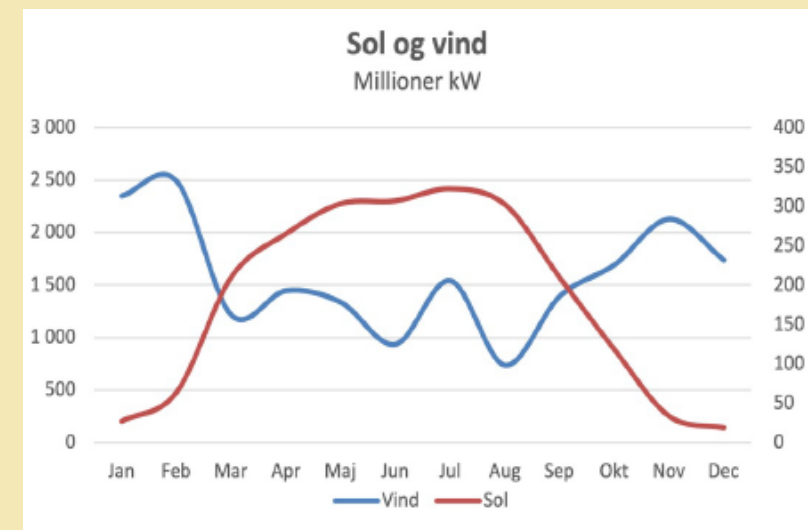
Den typiske planlægningsproces

På de kommende sider følger en beskrivelse af de forskellige faser i en typisk planlægningsproces for etableringen af et nyt energianlæg. Planlægningsprocessen varierer en smule fra kommune til kommune, så der kan være mindre afvigelser fra modellen.

De forskellige faser er illustreret kronologisk, hvor den første boks kort forklarer, hvad fasen består i. Herefter beskrives, hvad kommunens rolle i de enkelte faser er, og i den sidste boks beskrives, hvad lokalsamfundet aktivt kan gøre for at få større indvirkning på processen.

SOL, VIND ELLER BEGGE DELE?

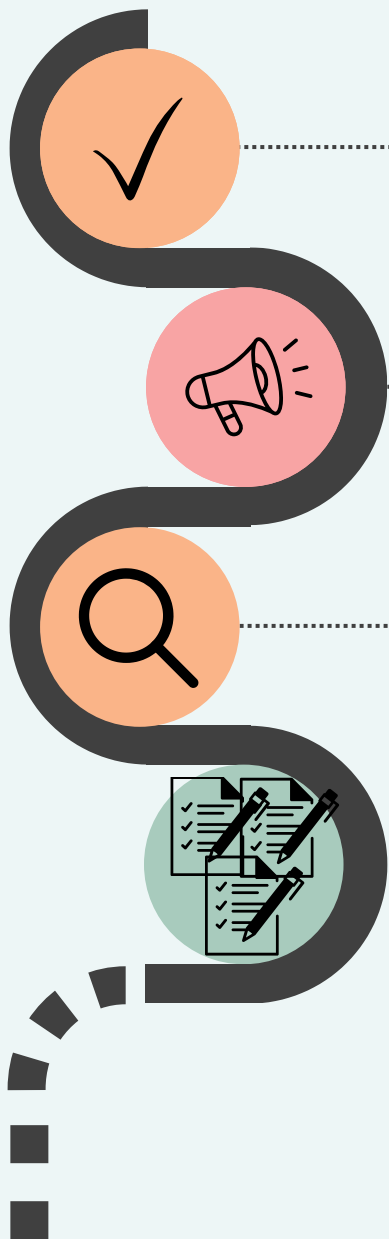
Solceller producerer mest strøm om sommeren, mens vindmøller producerer strøm hele året og giver det største udbytte om vinteren. Solceller producerer kun strøm i solskinstimerne, hvorimod vindmøller producerer et overskud af strøm om natten. Derfor giver en passende blanding størst udbytte, da sol- og vindenergi producerer strøm på forskellige tidspunkter. En anden fordel ved at have begge dele er, at forsyningssikkerheden er størst, når man får strøm fra flere steder og flere teknologier.

Figuren viser den danske elproduktion fra vindmøller (venstre skala) og solceller (højre skala) i gennemsnit de seneste fem år.

Figuren er udarbejdet af Vordingborg Kommune

EKSEMPEL PÅ PLANPROCESSEN

GENEREL BESKRIVELSE

POLITISK PRIORITERING

Kommunalbestyrelsen har godkendt en ansøgning om et nyt energianlæg, som starter planlægningsprocessen.

OFFENTLIG IDÉHØRING

Høring om områdets anvendelse. Dette er ikke længere lovpligtigt, men fortsat en mulighed for kommunen at afholde.

AFGRÆNSNING

Her har berørte myndigheder og offentligheden mulighed for at tilkendegive, hvad der skal undersøges i miljøkonsekvensrapporten.

PLANLÆGNINGSPERIODE

Bygherren udarbejder miljøkonsekvensrapporten. Udkast til kommuneplantillæg og lokalplaner udarbejdes i kommunen.

KOMMUNENS ROLLE

Kommunen offentliggør den eller de prioriterede ansøgninger på deres hjemmeside og informerer om den kommende proces.

Kommunen kan indkalde til borgermøde, hvor den videre proces, samt projekternes forklarer, så mulige synergier eller konflikter afdækkes.

Forvaltningen rammesætter, hvad udvikleren skal beskrive, analysere og vurdere i miljøkonsekvensrapporten, der bruges i miljøvurderingen og lokalplaner.

Forvaltningen udarbejder en sammenfattende redegørelse af det enkelte projekt indeholdende nye lokalplaner, kommuneplantillæg og miljøkonsekvensrapporten.

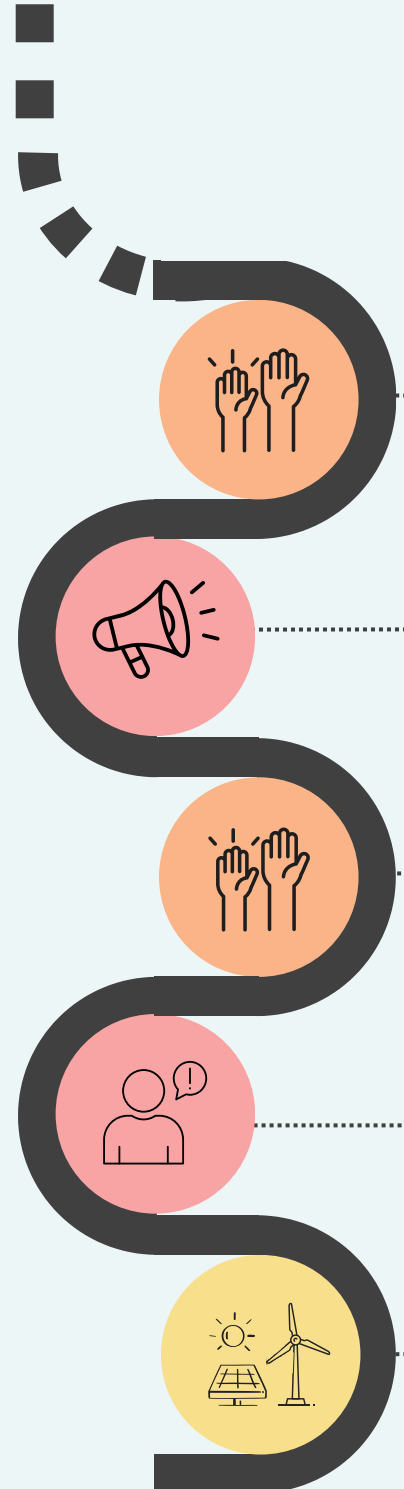
LOKALSAMFUNDETS ROLLE

Hvis der ikke allerede er en arbejdsgruppe under borgerforeningen, der arbejder med vedvarende energi, så er det en god idé at nedsætte den nu.

Gør de lokale opmærksomme på det evt. borgermøde. Indsamle ideer, kommentarer og forslag fra lokalområdet til det enkelte projekt.

Lokalsamfundet kan komme med input til, hvilke forhold der skal undersøges. Inddrag gerne lokale foreninger, som fiskere, jægere og naturforeninger.

I denne proces er der ingen formel mulighed for indflydelse. Der kan dog stadig være mulighed for løbende dialog med udvikleren om den lokale forankring af projektet.

POLITISK BEHANDLING
Politisk behandling af plangrundlaget. Kommunalbestyrelsen sender ændringsforslag i høring.

Kommunalbestyrelsen skal godkende eller afvise forvaltningens forslag til kommune- og lokalplaner, samt miljøkonsekvensvurderingen.

Lav opfølgning på den politiske behandling ved at læse referatet fra mødet og stil uddybende spørgsmål, hvis der er noget at være i tvivl om.

8 UGERS HØRING
Forslag til kommuneplantillæg og lokalplaner samt miljøkonsekvensrapporten offentliggøres og sendes i høring. Varighed min. 8 uger

Her skal kommunen indkalde til borgermøde, hvor borgerne præsenteres for projektet i sin helhed med foreslåede plantillæg, lokalplaner og miljørapporten.

Høringen er lokalsamfundets sidste formelle chance for at påvirke om projektet realiseres. Derfor er det vigtigt, at lokalsamfundet deltager i borgermødet og sender høringsvar.

POLITISK VEDTAGELSE
Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om at give eller nægte tilladelse til projektet.

Kommunalbestyrelsen vedtager på baggrund af det samlede materiale og høringsvar fra borgerne om et projekt kan endelig godkendes og igangsættes.

Her er der ingen formel mulighed for indflydelse. Der kan dog stadig være mulighed for at påvirke beslutningstagere gennem debatindlæg, underskriftindsamlinger og lign.

KLAGEMULIGHED
Juridiske parter i sagen kan klage til Planklagenævnet. Der kan kun klages om selve processen.

Kommunen offentliggør de vedtagne energiprojekter på sin hjemmeside. Det er vigtigt at nå bredt ud, så brug gerne sociale medier, ugeaviser mm.

Juridiske parter i sagen kan klage til Planklagenævnet om processen for planlægningen af det nye anlæg.

BYGGETILLADELSE
Så snart klageperioden er ovre, og hvis den ikke giver anledning til ændringer, kan en byggetilladelsen udarbejdes.

Kommunen udarbejder en byggetilladelse og planlægningsprocessen afsluttes.

Planlægningsprocessen er slut, og der ikke mulighed for yderligere involvering.

KOMMUNENS ROLLE

Kommunerne har det primære ansvar i forbindelse med planlægningen og implementeringen af vindmølle- og solcelleprojekter. Planlægningen af anlæggene foregår i kommunerne, og det er her, der er mulighed for at sikre, at der f.eks. kun godkendes projekter, som har opbakning i lokalbefolkningen.

Dette er dog lettere sagt end gjort. Kommunerne står i en svær situation, hvor regelgrundlaget for, hvor langt kommunerne må gå i vejledningen af borgerne, er uklart. Desuden fortolker forskellige kommuner reglerne forskelligt, og der er derfor stor forskel på, hvor langt kommunerne ønsker at gå. Det gælder både vejledning af borgere, men også når det kommer til at stille krav til energiudviklere.

Nogle kommuner vælger at indtage en meget tilbageholdende rolle i processen og lader udviklere og borgere forhandle vilkårene for nye vedvarende energianlæg. I kommuner med en høj grad af lokal opbakning til nye vindmølle- og solcelleprojekter, spiller kommunen dog ofte en central rolle i at skabe gennemsigtighed.

Kommunen sætter rammerne

Kommunen kan bidrage til at skabe gennemsigtighed på mange måder, så både borgere, lodsejere og udviklere ved, hvad de kan forvente på energiområdet. Politikerne kan sætte en tydelig retning for den vedvarende energi indenfor kommunens grænser, så alle ved, hvad man kan forvente af nye energiprojekter.

Politikere og forvaltningen i kommunen kan arbejde sammen om at udvikle en strategisk plan for vedvarende energiprojekter, som har bred opbakning i kommunalbestyrelsen og kan overleve skiftende politiske vinde gennem flere valgperioder. En sådan plan bør indeholde følgende:

- Omfanget af vedvarende energi, der skal etableres
- Lokalisering af potentielle områder til nye energianlæg
- Krav til energiudviklere om lokal opbakning til nye projekter
- Etablering af ansøgningsrunder for nye projekter

- Inddragelse af lokale borgere, foreninger og interessenter, f.eks. gennem tidlige borgermøder, afholdelse af workshops eller vejledende folkeafstemninger
- Midler til eksterne energikonsulenter

Vedtages retningslinjer som disse med bred opbakning i kommunalbestyrelsen, får borgerne nogle klare rammer for, hvordan udviklingen af nye energianlæg kommer til at være i deres kommune i den nærmeste fremtid. Klare rammer i sig selv er dog ikke tilstrækkeligt til at sikre lokal opbakning, rammerne skal også kommunikeres effektivt til borgerne.

Omfattende kommunikation

Effektiv kommunikation er nøglen til at reducere usikkerhed og modstand blandt borgerne. Standard kommunikation i forbindelse med høringsprocesser er ofte utilstrækkelig.

Erfaringer fra f.eks. Tønder Kommune viser, at der er behov for mere omfattende og proaktiv kommunikation. Dette indebærer tidlig inddragelse af borgerne, løbende opdateringer om projektets status og en åben dialog om forventede fordele og udfordringer.

VEJE TIL BORGERINDDRAGELSE

For at styrke borgerinddragelsen har flere kommuner taget nye metoder i brug, som kan supplere processen for planlægning af vedvarende energi. De forskellige tilgange er inspireret af Lemvig Kommune, Tønder Kommune, Vordingborg Kommune eller andre førende aktører på området.

Metoderne er inddelt i to faser. Første fase omfatter tiltag, der kan tages i brug før et projekt er politisk prioriteret, altså før planlægningsprocessen. Anden fase dækker over tilgange efter et projekt er politisk prioriteret, dvs. under planprocessen.

FØR PLANPROCESSEN

TYDELIGE POLITISKE MÅL

Tydelige politiske mål for vedvarende energianlæg sikrer klarhed og forudsigelighed for borgerne. Det kan være klare retningslinjer, som placering, omfang af sol- og vindenergi i kommunen eller en kommunikeret planlægningsproces. Det vil både skabe tryghed, mindske usikkerheden omkring lokalområdets fremtid og reducere konflikter. Med klare ambitioner kan vedvarende energiprojekter opnå større accept og opbakning fra borgerne og implementeres mere effektivt.

ANSØGNINGSRUNDER

Nogle kommuner behandler nye energiprojekter løbende, mens andre anvender ansøgningsrunder, hvor ansøgninger kun modtages inden for en tidsramme. Ansøgningsrunder giver mulighed for at udvælge de mest hensigtsmæssige projekter og skaber en optimal sammensætning på tværs af kommunen. Det giver lokalsamfundene en tryghed at vide, hvad der kommer, og samtidig kan de drage fordele af at sparre med andre lokalsamfund, når ansøgningerne behandles samtidig.

UDDANNELSE AF BYRÅDET

Flere steder bliver kommunalpolitikerne bedre rustet til planlægning af nye energianlæg gennem inspirationsmøder og seminarer. Her bliver de præsenteret for emner som borgerinddragelse, kommende energiforbrug og værdiskabelse for lokalsamfundet. Alt sammen for at politikerne har den nødvendige viden og forståelse for grøn energi i deres kommune. Dermed kan de træffe bedre beslutninger, som er med til at fremme borgerinddragelsen.

TIDLIGE BORGERMØDER

I nogle kommuner indkaldes borgerne til tidlige møder før den politiske prioritering af nye projekter. Det giver borgerne mulighed for at blive informeret om kommende planer og kan udtrykke deres synspunkter, bekymringer og forslag til kommende energiprojekter. Tidlige borgermøder fremmer åbenheden og møderne er med til at opbygge tillid mellem kommunen og borgerne samt mindske eventuelle bekymringer eller modstand mod projekter.

WORKSHOPS FOR BORGERE OG INTERESSETER

Kommunen kan invitere ind til workshops, hvor borgernes og interessenters holdninger omkring vedvarende energi bliver hørt. Det kan give værdifuld indsigt for kommunalbestyrelsen, samt skabe en forståelse for udfordringer og muligheder ved grøn energi set fra borgerne, lodsejere, energiudviklere og relevante organisationers perspektiv. Kommunalpolitikere og ansatte kan deltage, som facilitatorer i disse workshops.

KORTLÆG ENERGI-OMRÅDER I KOMMUNEN

For borgerne er det trygt at kende til de områder, der overvejes til energianlæg og vide hvilke områder, der friholdes. Det kræver at kommunen overvejer terræn, sol- og vindforhold samt elnetadgang. Desuden er det vigtigt for borgerne, at der tages hensyn til miljø og samfund, især natur- og dyrelivsbevarelse. Kortlægning gavner også kommunen, da den optimere brugen af de vedvarende energikilder.

VEJE TIL BORGERINDDRAGELSE

UNDER PLANPROCESSEN

VEJLEDENDE AFSTEMNING

Nogle få kommuner har indført vejledende afstemninger om nye energianlæg for lokalområdet. Afstemningerne skaber et oplyst beslutningsgrundlag for den videre politiske proces. Afstemningen er ikke bindende, men indgår som et høringssvar sammen med andre høringssvar under den 8 ugers offentlige høringsperiode. Det er altså op til de politiske beslutningstagere at tage stilling til afstemningsresultatet.

ENERGI- OG LOKAL-SAMFUNDKONSULENTER

Energi- og lokalsamfundskonsulenter kan være en stor hjælp. De kan understøtte lokalsamfundet i forhandlinger, uddanne lokalsamfundet i grøn energi og potentielle fordelene ved at være nabo til et energianlæg. Konsulenternes formål er at sikre, at lokalsamfundets stemme bliver hørt og forstået i mødet med kommunen eller energiudbydere. Flere kommuner giver i dag tilskud til konsulenter.

KRAV TIL ENERGIUDVIKLER

Kommunen kan stille krav til energiudvikleren om, at der skal være lokal opbakning og inddragelse. Det kan komme til udtryk ved tidlige borgermøder og gennem bred kommunikation. Ligeledes kan lokalsamfundet stille krav til energiudvikleren i forhold til, hvilke mulige økonomiske gevinster, der kan støtte op om lokalområdets udvikling. Læs mere om dette på næste side.

UD I NATUREN

Flere steder afholdes møder ude i naturen, hvor et kommende energianlæg kan placeres. Møderne kan være for borgerne, interessenter og byrådet. På mødet får man den konkrete placering at se, og bliver opmærksom på omgivelserne. Møder i naturen signalerer åbenhed og vilje til at inddrage borgerne i beslutningsprocessen. Samtidig kan naturmøder bidrage til at skabe mere konstruktive diskussioner.

LOKALSAMFUNDETS ROLLE

I planlægningen af nye vindmølle- og solcelleanlæg fungerer den lokale borgerforening ofte som mellemlid mellem lokalsamfund, kommune og energiudvikler.

Borgerforeningen kommer ofte til at stå i en svær situation, hvor de skal forhandle med energiudviklerne om alt fra placering, omfang, mulighed for medejerskab, lokale kompensationsordninger mv. Udover forhandlingerne med udviklerne er der løbende mulighed for, at lokalsamfundet kan påvirke processen, som beskrevet i modellen på side 8-11.

En svær position

Denne position er udfordrende for borgerforeningerne, der typisk løser opgaver som planlægning af markedsdage eller vedligeholdelse af forsamlingshuset. De er kun sjældent klædt på til tekniske forhandlinger med energiudviklere. Det kræver samtidig store ressourcer at sætte sig ind i et energiprojekt og forstå de kommunale planlægningsprocesser.

Desuden har hvert lokalsamfund forskellige erfaringer og oplevelser fra tidligere processer og historikken vil altid spille ind, når man står overfor en ny

forandring i lokalområdet. Det er også vigtigt at have blik for, at der kan være store forskelle på de gener, som et nyt energianlæg vil påføre borgerne. De nærmeste naboer påvirkes mest af et kommende anlæg, og hensynet til dem bør veje højest i lokalsamfundet drøftelser.

Det er en svær position for ethvert lokalsamfund. Til gengæld kan der være store gevinster at hente for lokalsamfundet, hvis de er nysgerrige på de økonomiske muligheder et energiprojekt kan skabe. Kan man forestille sig, hvad en aftale på f.eks. 150.000 kr. årligt kunne gøre for ens landsby – renovering af landsbyens fælleshus, energioptimering af den lokale købmand eller tilskud til friskolen? Har man en lokal udviklingsplan, kunne midlerne være med til at realisere borgernes visioner for udviklingen af deres lokalområde.

Det kræver dermed balancegang for borgerforeningen at rumme både lokalsamfundets følelser og de potentielle udviklingsmuligheder. Derfor er det vigtigt, at hele lokalsamfundet er en del af de drøftelser, der går forud for et energiprojekt og respekterer forskellige følelser, holdninger og interesser i processen.

Mobiliser lokalsamfundet

For at maksimere lokalsamfundets forhandlingskraft overfor både kommune og udvikler er det vigtigt at mobilisere borgerne i lokalsamfundet. Det kan både være at nedsætte en arbejdsgruppe under borgerforeningen, som kun har fokus på det eventuelle energiprojekt - og om muligt har viden og erfaring indenfor feltet. Det kan også være den brede mobilisering i lokalsamfundet - et talstærkt fremmøde til borgermøder og informationsmøder styrker forhandlingspositionen.

Her er kommunikation nøglen til succes. Det er vigtigt at lave løbende opdateringer fra de enkelte møder på sociale medier, hjemmesider og i ugeavisen. Derudover bør invitationer til borgermøder spredes bredt både digitalt og fysisk, så alle berørte parter får mulighed for at deltage og bidrage til dialogen.

Søg hjælp udefra

Der kan være store gevinster at hente for et lokalsamfund, hvis borgerforeningen engagerer sig i dialogen med energiudviklere og kommune. Potentielt kan nye energianlæg være med til at løse lokale problemer og bidrage til områdeudvikling.

Ifølge tænketanken Kraka har udviklerne så god økonomi i anlæggene, at lokalsamfund og naboer kan kompenseres langt mere end de nationale kompensationsordninger (se næste side).

Der kan altså være rigtigt mange penge på spil for lokalsamfundene – i nogle tilfælde millioner. Det er tæt på umuligt for borgerforeningerne at vurdere, hvad der er rimeligt at kræve af en udvikler. Kommunen kan hovedsageligt vejlede om den kommunale planlægningsproces. Derfor har vi set eksempler på kommuner, der tilbyder at betale for en ekstern energikonsulent, som kan vejlede og understøtte lokalsamfundene i dialogen med udviklerne.

Konsulenten skal være ekstern og understøtte lokalsamfundets interesser og på den måde være med til at sikre, at lokalsamfundet får det maksimale ud af energiprojektet. Energikonsulenter kan være med til at sikre lokal forankring, så flere midler bliver lokalt og bidrager til en positiv områdeudvikling. Dermed kan en energikonsulent også være en hjælp til at sikre lokal opbakning til et projekt.

LOKALE KOMPENSATIONER

De nationale ambitioner om at firedoble produktionen af vedvarende energi inden 2030 kan generere milliarder til energiudviklerne. Hvis nogle af disse midler tilfalder lokalsamfundene, så rummer udbygningen af vedvarende energi et stort potentiale for lokal udvikling.

Der findes forskellige typer af kompensationsordninger. Nogle ordninger er lovbundne, mens andre ordninger er

resultatet af lokale aftaler indgået mellem energiudviklerne og naboer eller borgerforeninger for at sikre lokal opbakning.

I følgende afsnit beskrives eksempler på en række kompensationsordninger. Der findes også lovbundne ordninger for værditab på ejendom samt mulighed for salg af ejendom nær nye energianlæg. [Beskrivelse af disse ordninger findes her.](#)

LOVBUNDNE KOMPENSATIONER

VE-bonus udbetales årligt i hele anlæggets levetid til de naboer, der bor hhv. 8 møllehøjder fra et vindmølleanlæg eller 200 m fra et solcelleanlæg. De berettigede naboer betales årligt værdien af 9,75 kW. Det betyder, at størrelsen på VE-bonus varierer med elpriser og typen af anlæg. Energistyrelsens beregninger viser, at den årlige nabokompensation for vindmøller er ca. 14.000 kr. og på ca. 5.500 kr. for solceller.

Grøn pulje er et beløb, som udviklerne indbetaler til kommunen, hvorefter borgere og foreninger i kommunen kan søge midler fra puljen til forskellige projekter. Midler fra grøn pulje er ofte blevet brugt til arrangementer eller mindre anlægsprojekter, som shelters, cykelstier og lignende. Men en [ny vejledning fra juni 2024](#) betyder, at grøn pulje fremover også kan bruges til drift af projekter, foreninger og andre tiltag.

ANDRE MULIGE KOMPENSATIONER

Der kan indgås en aftale om **et årligt beløb til lokalsamfundet**, som oftest tilfalder den relevante borgerforening. Midlerne kan borgerforeningen frit råde over, og skal altså ikke søges hjem hos kommunen som f.eks. grøn pulje.

Flere steder er der succes med at finansiere **fjernvarme eller varmfællesskaber** i byer, der endnu ikke er koblet på fjernvarmenettet. Her er det udviklerne, der kan bidrage til at dække både etablerings- og driftsomkostninger.

Ofte indgås der frivillige aftaler om **salgsoption og værditab** på trods af, at der også er nationale ordninger. Formålet er, at de nærmeste naboer får kompensation for tabt ejendomsværdi eller mulighed for at sælge deres ejendom. De frivillige aftaler sikrer, at boligejere ikke skal vente flere år på, at myndighederne udregner den tabte ejendomsværdi. Desuden kan der aftales en højere erstatning. Ofte på 20-50 pct. af ejendomsværdien.

Mange ønsker **billigere strøm**, som en del af kompensationen. I praksis er det ofte problematisk at sikre en lokal rabat på strøm, da lovgivningen på området fortsat står i vejen. Denne type kompensation er således først relevant efter en evt. lovændring.

Flere udviklere tilbyder **større kompensation til de nærmeste naboer**. Her kan der både være tale om et engangsbeløb eller en årlig udbetaling i anlæggets levetid.

Nogle udviklere tilbyder **lokale anpart og medejerskab** i anlægget. Det kan både være for de nærmeste naboer eller for alle indenfor kommunegrænsen.

Eksempel på medejerskab

På Thyborøn Havn har 2.800 andelshavere rejst 170 mio. kr. til at opføre verdens største landbaserede vindmølle på 266 meter. Andelshaverne får et årligt afkast fra vindmøllen. I planlægningen af vindmøllen har kommunen modtaget nul klager.

LOKAL KOMPENSATION I SOLBY

Den fiktive landsby, Solby, ligger et solrigt sted i det danske land, og er derfor et oplagt sted at bygge solceller. Solby skal illustrere, hvor stor kompensation naboer og lokalsamfund kan forhandle sig frem til, hvis de tager dialogen med udvikleren.

Eksemplet er baseret på virkelige kompensationsordninger fra anonyme landsbyer i Danmark. Kompensationerne er altså realistiske og kan tjene som eksempel til andre lokalsamfund, der står overfor forhandlinger med energiudviklere, der gerne vil bygge energianlæg nær deres lokalsamfund.

Beskrivelse af projektet

I Solby er der bygget 60 hektar solceller, der forventes at producere 60.000 MWt/år. Anlægget er placeret i udkanten af byen og ligger godt gemt bag læhegn og høje træer. Få naboer kan se direkte ind på anlægget, og kun 20 naboer bor inden for de 200 meters afstand til anlægget, der giver dem ret til at modtage VE-bonus. De 20 nærmeste naboer har også indgået frivillige aftaler om erstatning for værditab på mellem 20 og 30 pct. af deres ejendomsværdi. Den samlede værdi af værditabsaftalerne kendes ikke og holdes udenfor aftalerne om kompensation.

PROJEKTET I TAL

Størrelse: 60 hektar

Kapacitet: 43 MW

Elproduktion: 60.000 MWt/år

Produktionsværdi: 39.000.000 kr./år

Produktionsværdi i 30 år: 1.170.000.000 kr.

Økonomisk kompensation

Udover de lovbundne ordninger er der indgået en række frivillige aftaler mellem naboerne, lokalsamfundet og energiudvikleren. Det betyder, at der tilbydes en større kompensation til de nærmeste naboer på 100.000 kr. som et engangsbeløb. Desuden indbetaler udvikleren 1.900.000 kr. fordelt over fem år til den lokale borgerforening, som foreningen frit kan råde over.

Boksen til højre giver et overblik over de forskellige typer af kompensationer, som udbetales i forbindelse med solcelleanlægget i Solby. Tallene viser, at naboer og lokalsamfund i Solby tilsammen får 3.900.000 kr. i ekstra kompensation gennem anlæggets levetid. Den totale kompensation fra solcelleanlægget ender således på 12,6 millioner kr.

KOMPENSATION FRA PROJEKTET I SOLBY

Grøn pulje: 5.375.000 kr. i alt

VE-bonus: 5.500 kr./år pr. nabo

Ekstra nabokompensation:

100.000 kr. pr. nabo

Borgerforeningen: 1.900.000 kr.

KOMPENSATION EFTER 30 ÅR

Lovbunden kompensation i alt:

Grøn pulje + VE-bonus til 20 naboer = 8.675.000 kr.

Yderligere kompensation i alt:

Ekstra nabokompensation + bidrag til borgerforening = 3.900.000 kr.

Kompensation i alt: 12.575.000 kr.

Sæt krav til energiudvikler

Samlet set er der altså tale om et projekt, som giver langt større økonomisk afkast til lokalsamfundet og naboer, end hvad der er lovpligtigt. I Solby-eksempelet betalte det sig at tage kampen op med udvikleren, da der var flere millioner at hente til gavn for naboer og lokalsamfund.

**LANDDISTRIKTERNES
FÆLLES RÅD**